

2018/05/14

JAVNO OBJELODANJIVANJE PODATAKA ZA 2018.

VERZIJA 1.0.

DATUM USVAJANJA:	14/05/2019.
VAŽI OD:	
ODOBRIO:	Menadžment komitet
VLASNIK:	Odjeljenje računovodstva
PRIMJENA:	Svi zaposleni Banke
POVJERLJIVOST:	Javni dokument

SADRŽAJ

UVOD	4
I. POSLOVNO IME I REGISTROVANO SJEDIŠTE BANKE	4
II. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI	5
III. STRATEGIJA I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA	9
III.1.1. Upravljanje rizicima	9
III.1.1. Kreditni rizik	9
III.1.2. Operativni rizik	10
III. 1.3. Tržišni rizik	11
III.1.4. Rizik zemlje.....	11
III.1.5. Rizik likvidnosti	12
III.1.6. Rizik kamatne stope iz bankarske knjige (IRRBB).....	12
III.1.7. Sistem upravljanja rizikom u banci.....	13
III.2. Ovlašćenja i odgovornosti u upravljanju rizicima.....	13
III.2.1. Odbor direktora.....	13
III.2.2. Menadžment komitet	14
III.3. Funkcija upravljanja rizicima.....	14
III.3.1. Sistem donošenja odluka	15
III.3.2. Monitoring i izvještavanje	15
III.3.3.Sistem informacione tehnologije.....	15
III.3.4. Planovi za vanredne situacije.....	16
III.3.5. Testiranje na stres.....	16
III.4. Sistem izvještavanja i mjerenja rizika	17
III.4.1. Kreditni rizik	17
III.4.2. Rizik likvidnosti	18
III.4.3. Tržišni rizik	18
III.4.4.Operativni rizik.....	18
III.4.5. Rizik zemlje.....	19
III.4.6. Rizik kamatne stope iz bankarske knjige (IRRBB).....	19

III.5.	Smanjenje rizika	19
III.5.1.	Kreditni rizik	19
III.5.2.	Rizik likvidnosti	20
III.5.3.	Tržišni rizik	20
III.5.4.	Operativni rizik	20
III.5.5.	Rizik zemlje.....	20
III.5.6.	Rizik kamatne stope iz bančine knjige	21
IV.	SOPSTVENA SREDSTVA.....	22
V.	POTREBNI KAPITAL I PROCJENA ADEKVATNOSTI KAPITALA	23
VI.	KREDITNI RIZIK.....	24
VI.1.	Definicija potraživanja u kašnjenju i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju "C" ili niže)...	24
VI.2.	Pregled procesa umanjenja vrijednosti i metodologija izdvajanja rezervacija	25
VI.3.	Procjena individualnog umanjenja vrijednosti.....	26
VI.4.	Kolektivna (grupna) procjena umanjenja vrijednosti.....	26
VI.5.	Prva primjena MSFI 9.....	27
VI.5.1.	Klasifikacija i mjerenje	27
VI.5.2.	Umanjenje vrijednosti	27
VI.6.	Prikaz izloženosti po različitim kategorijama	29
VII.	STANDARDIZOVANI PRISTUP ZA PONDERISANJE IZLOŽENOST	33
VIII.	OPERATIVNI RIZIK	34
IX.	TEKUĆA ULAGANJA U AKCIJE PRAVNIH LICA	35
X.	IZLOŽENOST RIZIKU KAMATNE STOPE IZ BANČINE KNJIGE.....	36
XI.	TEHNIKE UBLAŽAVANJA RIZIKA	36
XI.1.	Politike i procedure za prihvatanje i upravljanje kolateralom	36
XI.2.	Opis osnovne vrste kolaterala.....	37
XII.	ZAVRŠNE ODREDBE.....	37

UVOD

- (1) U skladu sa Odlukom o javnom objavljivanju podataka od strane banaka (Službeni list Crne Gore, br. 002/12), Crnogorska komercijalna banka AD, Podgorica (u daljem tekstu: Banka) ovim putem objelodanjuje informacije koje se odnose na:
  - a) Poslovno ime i registrovano sjedište banke;
  - b) Finansijske izvještaje;
  - c) Strategiju i politike za upravljanje rizicima;
  - d) Sopstvena sredstva;
  - e) Potrebni kapital i procjenu adekvatnosti kapitala;
  - f) Kreditni rizik
  - g) Standardizovani pristup za ponderisanje izloženosti
  - h) Operativni rizik
  - i) Tekuća ulaganja u akcije pravnih lica
  - j) Izloženost riziku kamatne stope u knjizi banke

I. POSLOVNO IME I REGISTROVANO SJEDIŠTE BANKE

- (1) Crnogorska komercijalna banka AD Podgorica (u daljem tekstu: „Banka”) je osnovana kao nezavisna Banka i registrovana je kod Privrednog suda u Podgorici 15. januara 1997.

OTP Bank Plc. Budimpešta ima 100% učešća u kapitalu Banke.

Banka je registrovana kao akcionarsko društvo. RegistarSKI broj Banke u Centralnom registru Privrednog suda je 4-0001633/040. Banka je od Centralne banke Crne Gore, Rješenjem broj 0101-72/1-2002 od 18. februara 2002., dobila odobrenje za rad. Banka je kod Komisije za hartije od vrijednosti upisana u Registar emitenata hartija od vrijednosti pod brojem 51 (Rješenje broj 02/3-47/2-01 od 12. jula 2001.).

- (2) Sjedište Banke je u Podgorici, Ulica Moskovska bb.
- (3) Na dan 31.12.2018., Banku čine centrala u Podgorici, 24 filijale i 5 šaltera na teritoriji Crne Gore.
- (4) Na dan 31.12.2018., Banka ima 452 zaposlenih radnika.
- (5) Na osnovu odluke Odbora Direkora i ugovora o prenosu udjela u OTP Debt Collection, doo Podgorica, Banka je postala vlasnik 100% kapitala u OTP Debt Collection, doo Podgorica za naknadu od EUR 335 hiljada. Prenos je odrađen uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore br. 0102-07700-2/2018 od 24.10.2018 godine. Banka je kao vlasnik OTP Debt Collection, doo Podgorica zvanično registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata dana 17. decembra 2018 godine.

II. FINANSIJSKI IZVJEŠTAJI

- (1) Banka sastavlja finansijske iskaze (u daljem tekstu „finansijski izvještaji”) u skladu sa Zakonom o računovodstvu („Sl. list CG”, br. 52/16) koji podrazumijevaju primjenu Međunarodnih standarda finansijskog izvještavanja i odlukama Centralne banke Crne Gore koje regulišu finansijsko izvještavanje banaka.
- (2) Priloženi finansijski izvještaji su pripremljeni u skladu sa Odlukom o sadržaju, rokovima i načinu sačinjavanja i dostavljanja finansijskih izvještaja banaka (Službeni list Crne Gore, br. 15/2012 , 18/2013 i 24/2018).

- (3) Banka, je u protekloj godini nastojala da zadrži vodeću poziciju u bankarskom sektoru Crne Gore, pružajući održiva rešenja i aktivnu podršku u segmentu poslovanja sa fizičkim licima, preduzetnicima i privredi. Banka se u isto vrijeme fokusirala na poboljšanje kvaliteta kreditnog portfolija sa ciljem minimiziranja troškova rizika, kao i na unapređenje IT sistema koji bi podržao planirane poslovne aktivnosti.
- (4) Na osnovu odluke Odbora Direktora i ugovora o prenosu udjela u OTP Debt Collection, doo Podgorica, Banka je postala vlasnik 100% kapitala u OTP Debt Collection, doo Podgorica za naknadu od EUR 335 hiljada. Prenos je odrađen uz saglasnost Centralne Banke Crne Gore br. 0102-07700-2/2018 od 24.10.2018 godine. Banka je kao vlasnik OTP Debt Collection, doo Podgorica zvanično registrovana u Centralnom registru privrednih subjekata dana 17.decembra 2018 godine.
- (5) U 2018. godini u korporativnom segmentu, Banka je ostvarila dobre rezultate nudeći nove proizvode i usluge na tržištu. Nastavljena je poslovna saradnja sa velikim kompanijama. Akcenat je stavljen na poboljšanje kvaliteta i razvoj proizvoda kroz adekvatnu selekciju bonitetnih klijenata, sa odgovarajućim sredstvima obezbeđenja. Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja pravnih lica i dalje su investicioni krediti i krediti za obrtna sredstva. U segmentu poslovanja sa pravnim licima u 2018. godini, nastavljena je veoma uspješna saradnja sa Evropskim Investicionim Fondom (EIF) nakon što je 2017. godine potpisan sporazum okviru Programa EU za zapošljavanje i socijalne inovacije (EaSI) koji omogućava da do 700 mikro-klijenata koji nisu do sada bili u mogućnosti da dalje razvijaju svoj biznis, iskoriste mogućnost finansiranja iz fonda vrijednog pet miliona eura u narednih pet godina. Potpisivanjem ovog Sporazuma, Banka ima mogućnost da ponudi novi mikro-kreditni proizvod u formi overdraft kredita koji će omogućiti mikro-klijentima u nepovoljnom položaju da dobiju dodatna sredstva. U septembru, potpisan je Aneks ugovora koji omogućava isplatu kredita u većim iznosima za obrtna sredstva i investicije, dok je planirano da u 2019. godini u okviru ove linije budu uvedena isplata overdrafta i terminskih kredita. U 2018. godini u okviru poslovanja sa pravnim licima uvedeni su i novi proizvodi CKB Agro kredit namijenjen poljoprivrednim gazdinstvima za podršku razvoju malog agro biznisa u Crnoj Gori kao i CKB komercijalni faktoring. Osnovne poslovne linije u segmentu depozita pravnih lica su i dalje tekući računi i klasična štednja.
- (6) U 2018. godini Banka je ostvarila dobre rezultate i u segmentu poslovanja sa stanovništvom. Osim standardnih proizvoda, klijentima su na raspolaganju novi proizvodi, u skladu sa zahtjevima tržišta. Osnovne poslovne linije u segmentu kreditiranja stanovništva i dalje su gotovinski, stambeni i hipotekarni krediti. U 2018. godini uveden je novi kreditni proizvod CKB kredit za automobile i kartičarski proizvod namijenjeni sektoru stanovništva CKB Visa Platinum debitna kartica, dok je Shopping kartica na rate modifikovana kako bi bolje odgovorila potrebama klijenata. U cilju digitalizacije Banke, predstavljen je CKB GO, nova generacija bankarstva, online i mobilna verzija aplikacije namijenjena i sektoru stanovništva i korporativnom segmentu. Osnovne poslovne linije u segmentu depozita stanovništva su tekući računi i klasična štednja.
- (7) U toku 2018. godine, nastavljena je uspješna saradnja sa Vladom Crne Gore i drugim korisnicima budžeta.
- (8) Posebna pažnja posvećena je i društveno odgovornim akcijama. Tradicionalno smo nastavili da podržavamo projekte iz oblasti kulture, obrazovanja, sporta, zdravstva, zaštite životne sredine, kao i brojne projekte koji doprinose očuvanju tradicije i kulture na nivou lokalne zajednice. Potvrdu značaja našeg društvenog angažovanja donijela su nam i mnoga priznanja u ovoj oblasti.
- (9) Banka je u saradnji sa kartičarskim brendom „Visa” organizovala nagradnu igru, **„Doživite najbolji fudbal na svijetu.”** u periodu od 01.03.2018. do 30.04.2018. godine promovišući sport i zdrave stilove života ali i korišćenje platnih kartica.
- (10) U saradnji sa kartičarskim brendom Mastercard, Banka je organizovala dvije nagradne igre: „Povedi društvo na Roland-Garros 2018. Budite dio teniske istorije: Neprocjenjivo®” u periodu od 26.03.2018. do 21.05.2018. godine i „Pokreni magiju sa svojom porodicom. Započni nešto neprocjenjivo” u periodu od 25.09.2018. do 04.11.2018. godine” promovišući beskontaktna plaćanja.

BILANS USPJEHA

Za period od 1. januara do 31. decembra 2018.

u hiljadama EUR

RED. BR.	OPIS	VRIJEDNOST
1.	Prihodi od kamata i slični prihodi	24.522
2.	Prihodi od kamata na obezvrijeđene plasmane	-
3.	Rashodi od kamata i slični rashodi	274
I.	Neto prihodi od kamata (1+2 - 3)	24.248
4.	Prihodi od naknada i provizija	15.717
5.	Rashodi od naknada i provizija	7.905
II.	Neto prihodi od naknada i provizija (4-5)	7.812
6.	Neto dobitak / gubitak usled prestanka priznavanja finansijske instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha	-
7.	Neto dobitak/gubitak po osnovu finansijskih instrumenata koji se drže radi trgovanja	-
8.	Neto dobitak/gubitak od finansijskih instrumenata iskazanih po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha, a koji se ne drže radi trgovanja	-
9.	Promjena fer vrijednosti u računovodstvu zaštite od rizika(hedžing)	-
10.	Neto gubici/dobici od kursnih razlika	844
11.	Neto dobitak/gubitak po osnovu prestanka priznavanja ostale imovine	57
12.	Ostali prihodi	4.486
13.	Troškovi zaposlenih	12.493
14.	Troškovi amortizacije	2.547
15.	Opšti i administrativni troškovi	7.051
16.	Neto dobici/gubici po osnovu modifikacije i reklasifikacije finansijskih instrumenata	-
17.	Neto prihodi/rashodi po osnovu obezvređenja finansijskih instrumenata koji se ne vrednuju po fer vrednosti kroz bilans uspjeha	4.033
18.	Troškovi rezervisanja	42
19.	Ostali rashodi	178
III.	Neto prihodi/rashodi prije vanrednih stavki(I+II+6+7+8+9+10+11+12-13-14-15-16-17-18-19)	11.103
20.	Porez na dobit	1.024
IV.	Neto Profit / Gubitak (III - 20)	10.079

BILANS STANJA

Na dan 31. decembra 2018.

u hiljadama EUR

Red. br.	Opis	Vrijednost
1.	Novčana sredstva i računi depozita kod centralnih banaka	135.251
2.	Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti	530.151
2.a.	Kredit i potraživanja od banaka	56.481
2.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	393.172
2.c.	Hartije od vrijednosti	79.278
2.d.	Ostala finansijska sredstva	1.219
3.	Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali ukupni rezultat	6.992
3.a.	Kredit i potraživanja od banaka	-
3.b.	Kredit i potraživanja od klijenata	-
3.c.	Hartije od vrijednosti	6.992
3.d.	Ostala finansijska sredstva	-
4.	Derivati koji se drže zbog zaštite od rizika	-
5.	Promjene u fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	-
6.	Investicije u pridružena društva, zavisna društva i zajedničke poduhvate po metodi kapitala	335
7.	Investicione nekretnine	-
8.	Nekretnine, postrojenja i oprema	13.279
9.	Nematerijalna sredstva	3.563
10.	Tekuća poreska sredstva	26
11.	Odložena poreska sredstva	53
12.	Stalna sredstva namijenjena prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-
13.	Ostala sredstva	1.714
14.	Ukupna Sredstva:	691.363
	Obaveze:	
15.	Finansijske obaveze koje se iskazuju po amortizovanoj vrijednosti	555.436
15.a.	Depoziti banaka i centralnih banaka	353
15.b.	Depoziti klijenata	552.351
15.c.	Kredit banaka i centralnih banaka	-
15.d.	Kredit klijenata koji nijesu banke	2.732
15.e.	Hartije od vrijednosti	-
15.f.	Ostale finansijske obaveze	-
16.	Derivatne finansijske obaveze kao instrument zaštite	-
17.	Promjene fer vrijednosti stavki koje su predmet zaštite od rizika	-
18.	Rezerve	4.399
19.	Obaveze po osnovu sredstava namijenjenih prodaji i sredstva poslovanja koje se obustavlja	-
20.	Tekuće poreske obaveze	1.019
21.	Odložene poreske obaveze	568
22.	Ostale obaveze	14.644
23.	Ukupne Obaveze:	576.066
	Kapital:	
24.	Akcijski kapital	136.876
25.	Emisione premije	-
26.	Neraspoređena dobit	(51.920)
27.	Dobit/gubitak tekuće godine	10.079
28.	Ostale rezerve	20.262
29.	Interesi bez kontrolnog uticaja u kapitalu	-
30.	Ukupan Kapital: (24. do 29.)	115.297
31.	Ukupni Kapital i Obaveze: (23. + 30.)	691.363

Finansijski izvještaji sa mišljenjem nezavisnog revizora dostavljeni su Centralnoj banci Crne Gore u skladu sa zakonskim propisima.

III. STRATEGIJA I POLITIKE UPRAVLJANJA RIZICIMA

- (1) Strateško opredjeljenje Banke je da se usredsredi na svoju osnovnu djelatnost, tj. kreditiranje stanovništva i privrede. Te aktivnosti mogu se podijeliti u tri glavna poslovna segmenta koje Banka planira da održava i razvija: poslovanje sa stanovništvom (retail), malim i srednjim preduzećima (SME), velikim pravnim licima i državnim institucijama (LME). Zbog svog strateškog usmjerenja na ključne komercijalne bankarske aktivnosti i nedovoljno razvijenog tržišta kapitala i finansijskog tržišta u Crnoj Gori, Banka ne planira da u značajnoj mjeri učestvuje u investicionom bankarstvu i trgovini finansijskom aktivom u cilju ostvarivanja profita.
- (2) Na temelju poslovne strategije, Strategija upravljanja rizicima opisuje vrstu, izvor, veličinu i toleranciju na rizik uzimajući u obzir kapacitet Banke da podnese rizik. Kapacitet za preuzimanje rizika predstavlja sposobnost da se apsorbuju gubici koji proizilaze iz rizika kojima je Banka izložena u svom svakodnevnom poslovanju, bez neposredne opasnosti po opstanak Banke. Kapacitet za preuzimanje rizika predstavlja ukupan iznos regulatornog kapitala koji je na raspolaganju za pokriće svih gubitaka, dok nivo tolerancije na rizik određuje iznos kapitala koji Banka planira da izdvoji za pokrivanje osnovnih tipova rizika s kojima se suočava.
- (3) Definisani nivo tolerancije na rizik prevodi se u limite tolerancije na rizik navedene u odgovarajućim procedurama upravljanja rizikom za glavne vrste rizika. Definisani kapacitet za preuzimanje rizika i nivo tolerancije na rizik se revidira na godišnjem nivou.

1.1.1. Upravljanje rizicima

III.1.1. Kreditni rizik

- (1) Kreditni rizik se definiše kao rizik od gubitka zbog nemogućnosti ili nespremnosti klijenta da u cjelosti i na vrijeme ispunjava svoje obaveze prema banci.
- (2) Cilj upravljanja kreditnim rizikom je da se maksimizira stopa povraćaja Banke, na način da se izloženost kreditnom riziku održava u okviru prihvatljivih parametara. Banka ima uspostavljen sistem za upravljanje kreditnim rizikom svojstvenim za portfolio, kao i rizikom pojedinačnih kredita i transakcija. Efektivno upravljanje kreditnim rizikom je ključna komponenta sveobuhvatnog pristupa upravljanju rizicima i od suštinskog značaja za uspješno bankarsko poslovanje.
- (3) Upravljanje kreditnim rizikom u Banci strateški uključuje sledeća područja i funkcije:
  - a) Uspostavljanje odgovarajućeg okvira za upravljanje kreditnim rizikom;
  - b) Uspostavljanje adekvatnog procesa odobravanja kredita;
  - c) Održavanje odgovarajuće kreditne administracije, sistema rejtinga i praćenja;
  - d) Obezbeđivanje adekvatnih kontrola kreditnog rizika.
- (4) Osnovni ciljevi upravljanja kreditnim rizikom su da:
  - a) Održi ravnotežu između zarade i rizika;
  - b) Potencijalni gubici uvijek budu srazmjerni kapacitetu za preuzimanje rizika OTP Grupe kojoj CKB pripada;
  - c) Banka razvija i primjenjuje proces upravljanja rizikom koji joj omogućava da bude u skladu sa Bazelskim konvencijama i lokalnim propisima;
  - d) Banka prilagodi svoju spremnost za preuzimanje rizika kao i toleranciju na rizik, promjenama u ekonomskom okruženju.

- (5) Strateški cilj upravljanja kreditnim rizikom u naredne 3 godine je da se razviju dodatni kapaciteti za procjenu rizika koji bi omogućili efikasniji plasman kredita a u isto vrijeme održali rizični profil Banke u predefinisanim granicama. U skladu sa tim ciljem dodatno će se razvijati sposobnost sistema upravljanja kreditnim rizikom da podrži rast kreditne aktivnosti uz adekvatno praćenje kvaliteta portfolija kako bi se preduprijedili značajniji gubici usled pojačane kreditne aktivnosti. U narednom periodu, Banka će raditi na povećanju kvaliteta svojih baza podataka o klijentima kao i sredstvima obezbjeđenja kreditnog portfolija kako bi se stvorili preduslovi za primjenu naprednih analitičkih metoda za procjenu rizika.

III.1.2. Operativni rizik

- (1) Strateški cilj upravljanja operativnim rizikom u Banci je da se razvije i implementira efikasan sistem upravljanja operativnim rizikom i podigne svijest zaposlenih o ovoj vrsti rizika. U tu svrhu, operativni rizici se moraju identifikovati i ublažiti u skladu sa načelom da troškovi ublažavanja ne prevaziđu potencijalne gubitke izazvane rizičnim događajima. Pored toga, Banka će pripremiti adekvatan odgovor na potencijalne krizne situacije koje bi mogle predstavljati opasnost za kontinuitet poslovanja Banke tako što će pripremiti odgovarajući Okvir za održavanje kontinuiteta poslovanja (BCP).
- (2) Banka nastoji da minimizira rizike koji proizilaze iz neadekvatnog funkcionisanja internih sistema, procesa, ljudske greške i spoljnih štetnih uticaja, razvojem odgovarajućeg kontrolnog okruženja i uvođenjem kulture upravljanja operativnim rizicima u organizaciji. Ostale operativne rizike treba uzeti u obzir kod odlučivanja o cijenama ili ih treba pokriti osiguranjem.
- (3) Operativnim rizikom se upravlja decentralizovano tako da su organizacione jedinice kod kojih postoji operativni rizik odgovorne za upravljanje istim u saradnji sa Odjeljenjem za upravljanje rizikom, analizu i regulativu (RMARD) koje je zaduženo da pruža podršku kod identifikacije, mjerenja, ublažavanja i praćenja rizika, i da obezbijedi metodologiju koja pomaže izvršiocima da blagovremeno i sistematski upravljaju rizikom.

III. 1.3. Tržišni rizik

- (1) Svrha sistema upravljanja tržišnim rizikom u banci je da se minimizira rizik koji proizilazi iz deviznih transakcija i rizika poravnanja i druge ugovorne strane.
- (2) Jedno od glavnih načela upravljanja tržišnim rizikom je razdvajanje preuzimanja rizika od praćenja rizika i funkcija kontrole, uključujući uvođenje adekvatnih internih kontrola i njihovo kontinuirano unapređivanje.
- (3) U kontekstu upravljanja tržišnim rizikom, Banka ima za cilj da postigne uravnoteženu deviznu poziciju. Otvorene pozicije su dozvoljene samo za svrhe servisiranja naloga klijenta i uvijek se drže u granicama koje utvrdi matična Banka (OTP grupa) i u skladu sa propisima CBCG. Držanje otvorenih deviznih pozicija, da bi se ostvarila dobit iz određene dinamike deviznih kurseva se neće praktikovati.
- (4) Rizik poravnanja u najvećoj mjeri proizilazi iz transakcija upravljanja sredstvima, prije svega po osnovu korespondentskih računa kao i plasmana sredstava drugim bankama. U te svrhe, Banka posluje samo sa finansijskim institucijama visokog rejtinga i reputacije u zemljama gdje OTP grupa ima svoje prisustvo ili u zemljama visokog rejtinga sa stanovišta rizika zemlje.
- (5) Rizik druge ugovorne strane i rizik poravnanja treba svesti na minimum zaključivanjem ugovora isključivo sa najbonitetnijim stranama i samo u mjeri neophodnoj da se da podrška osnovnoj djelatnosti i potrebama likvidnosti. Strogo će se poštovati limiti pozicija na nivou OTP Grupe i limiti utvrđeni propisima Centralne Banke Crne Gore.

III.1.4. Rizik zemlje

- (1) Strateški ciljevi upravljanja rizikom zemlje definisani su u okviru planova aktivnosti osnovne djelatnosti

Banke, kao i u okviru upravljanja likvidnošću koje se sprovodi centralizovano u centrali OTP grupe u Mađarskoj. U tom cilju, Banka će prihvatiti samo nizak nivo izloženosti riziku zemlje potreban za nesmetani razvoj ključnih komercijalnih aktivnosti Banke.

- (2) Da bi se minimizirao nivo rizika zemlje, Banka je razvila metodologiju rejtinga i određivanja limita za izloženost riziku zemlje. Rejting i određivanje limita se vrši na nivou grupe od strane OTP Mađarska kako bi se smanjio nivo rizika u slučaju da je veći od nivoa potrebnog za obavljanje ključnih djelatnosti banke.

III.1.5. Rizik likvidnosti

- (1) Glavni cilj strategije upravljanja rizikom likvidnosti je da se uspostavi sistem praćenja likvidnosti Banke, kao i kvaliteta, sastava, dospelja, varijabilnost depozita i izvora sredstava, i na osnovu toga, ostvari stabilno i sigurno poslovanje Banke.
- (2) Upravljanje rizikom likvidnosti ima za cilj da obezbijedi da je operativna likvidnost Banke u svakom trenutku na nivou koji omogućava ispunjenje dospjelih obaveza koje proističu iz osnovnih aktivnosti Banke kao i da omogući absorpciju nepredviđenih šokova.
- (3) Banka utvrđuje željeni nivo likvidnosti na bazi analize istorijskog kretanja povlačenja depozita, plasmana i nepredviđenih odliva.
- (4) U svrhe upravljanja rizikom likvidnosti, Banka koristi analize usklađenosti dospelja kao i pokazatelje likvidnosti koje propisuje CBCG.

III.1.6. Rizik kamatne stope iz bankarske knjige (IRRBB)

- (1) Banka nastoji da umanjuje rizik kamatne stope iz bankarske knjige. U tom smislu, Banka neće namjerno zauzimati pozicije da bi ostvarila profit od određenog kretanja kamatnih stopa.
- (2) Kamatni rizik iz bankarske knjige nastaje zbog:
  - a) Promjene u cijenama, ili neusklađenosti dospelja aktive i obaveza (rizik promjene cijena);
  - b) Promjene u referentnim kamatnim stopama za aktivu i obaveze;
  - c) Promjene u samom obliku krive prinosa (rizik krive prinosa);
  - d) Realizacija finansijske opcije koja implicitno postoji u kreditnim aranžmanima koje Banka ima sa klijentima (rizik opcije).
- (3) Obzirom na složenost aktivnosti, Banka je identifikovala rizik promjene cijena kao glavni izvor rizika kamatne stope, dok je uticaj drugih izvora neznatan. Za mjerenje rizika kamatne stope, Banka koristi izvještaje o „gapu dospelja“, kao i modele trajanja (Duration). Da bi se procijenio potencijalni uticaj upravljanja rizikom kamatne stope na njeno poslovanje, Banka razmatra uticaj na njen prihod (perspektiva prihoda) i ekonomsku vrijednost kapitala (perspektiva prihoda).

III.1.7. Sistem upravljanja rizikom u banci

- (1) Obzirom na opseg i složenost poslovanja, Banka je razvila i kontinuirano radi na održavanju i unapređenju efikasnog sistema za upravljanje rizicima koji je u stanju da odgovori na potrebe promjenljivog poslovnog okruženja. Stoga, Banka kontinuirano upravlja svim relevantnim rizicima u skladu sa Zakonom i propisima Centralne Banke Crne Gore, uzimajući u obzir standarde upravljanja rizicima koji se primjenjuju na nivou OTP grupe.

- (2) Sistem upravljanja rizicima se sastoji od sledećih elemenata:
- a) odgovarajuće strategije za upravljanje rizicima;
  - b) usvojenih politika i postupaka za upravljanje rizicima;
  - c) jasno definisanih ovlašćenja i odgovornosti za upravljanje rizicima;
  - d) efikasnog i sigurnog IT sistema;
  - e) planova za nepredviđene situacije;
  - f) testiranja otpornosti na stres.

III.2. Ovlašćenja i odgovornosti u upravljanju rizicima

III.2.1. Odbor direktora

- (1) Odbor direktora je nadležan da definiše prihvatljivi nivo preuzimanja rizika i utvrdi toleranciju na rizike na nivou koji odgovara poslovanju i strateškim ciljevima Banke. U tom cilju Odbor direktora odobrava i periodično revidira Strategiju upravljanja rizicima Banke, i druge relevantne politike i propise o upravljanju rizicima. Strategija upravljanja rizicima Banke ima ključnu ulogu u sistemu upravljanja rizicima i vršenju kontrole u sprovođenju principa i procedura na visokom nivou. Odbor je takođe nadležan za proces procjene adekvatnosti kapitala (ICAAP).
- (2) Rad Odbora direktora bio je usmjeren na ispunjenje obaveza definisanih zakonskom regulativom i podzakonskim aktima, kao i Statutom i drugim opštim aktima Banke. Odbor direktora Banke je redovno razmatrao sva pitanja od značaja za rad Banke, uključujući mjesečne izvještaje o finansijskim rezultatima, kreditnom i tržišnom riziku, riziku likvidnosti i operativnom riziku, funkcionisanju sistema interne kontrole, izloženostima koje premašuju 10% sopstvenog kapitala i donosio odluke iz svog djelokruga rada.

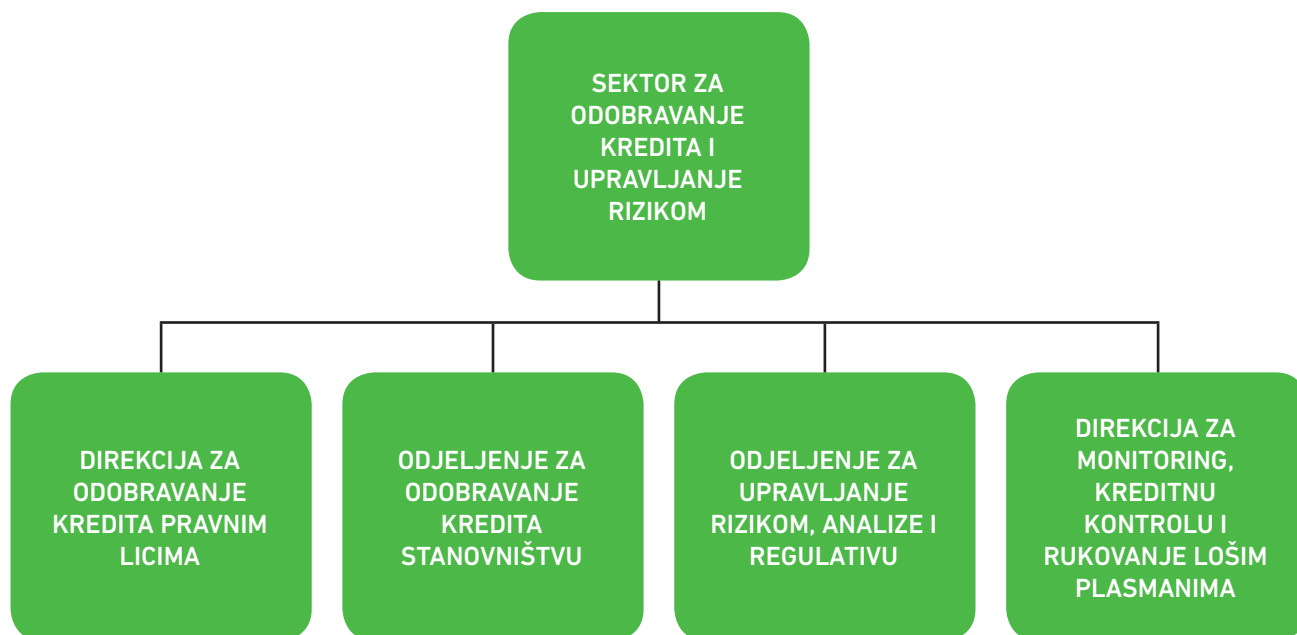
III.2.2. Menadžment komitet

- (1) Menadžment komitet Banke je nadležan da sprovodi Strategiju upravljanja rizikom, politike i procedure koje odobrava Odbor direktora, uključujući i uspostavljanje kulture opreznog preuzimanja rizika u organizaciji.
- (2) Menadžment komitet je nadležan da uspostavi zdrave poslovne prakse i strateško planiranje. Poslovni planovi koje je rukovodstvo usvojilo uzimaju u obzir sve relevantne rizike. Od izuzetne važnosti je da u obavljanju svoje upravljačke i nadzorne funkcije upravno tijelo ima kolektivno razumijevanje prirode poslovanja i pratećih rizika. Više rukovodstvo ima presudnu ulogu u razvoju kulture konzervativnog preuzimanja rizika u svim aktivnostima Banke. Rukovodstvo mora da obezbijedi da se ta kultura širi u svim organizacionim jedinicama Banke i poslovnim linijama. Rukovodstvo vodi računa o tome da Banka ima utvrđene limite za kreditni rizik, tržišni rizik, rizik likvidnosti i druge rizike u skladu sa njenim prihvatljivim nivoom rizika i tolerancijom na rizik, čak i u stresnom ekonomskom okruženju. Rukovodstvo vodi računa da dodjela sredstava za funkciju upravljanja rizicima bude dovoljna u iznosu i kvalitetu koji će mu omogućiti da ispuni svoju misiju. Nadležnost Menadžment komiteta uključuje implementaciju ICAAP u banci.

III.3. Funkcija upravljanja rizicima

- (1) Jedan od preduslova za stvaranje kulture rizika je uspostavljanje sveobuhvatne i nezavisne funkcije upravljanja rizicima u cijeloj organizaciji pod direktnom nadležnošću Izvršnog direktora zaduženog za

Sektor za odobravanje kredita i upravljanja rizikom, Izvršnog direktora za rizik (CRO). CRO treba da ima dovoljnu nezavisnost i autoritet koji mu omogućavaju da ospori i stavi veto na proces donošenja odluka u Banci kako bi obezbijedio uspostavljanje prihvatljivog nivoa rizika. CRO igra ključnu ulogu u identifikovanju, mjerenju i ocjenjivanju sveukupnih rizika s kojima se Banka suočava. Njegove dužnosti uključuju razradu strategije i politike upravljanja rizicima i prijedloga za kreiranje odgovarajućeg sistema upravljanja rizicima, nadziranje i odobravanje sistema internog rejtinga i modela za procjenu rizika, i analiziranje i odobravanje rizika za nove proizvode. CRO može ostvarivati pravo veta, ali bi trebao biti nezavisan od funkcija odlučivanja.

Slika 1 Organizaciona struktura i funkcija upravljanja rizicima

III.3.1. Sistem donošenja odluka

- (1) Banka je uspostavila efikasan sistem donošenja odluka koji je u skladu sa organizacionom strukturom, veličinom i složenosti poslovanja Banke. Proces donošenja odluka u domenu upravljanja rizicima moraju vršiti kompetentni i iskusni kadrovi unutar organizacionih djelova koji su formirani od strane Odbora direktora za svrhe pružanja podrške aktivnostima upravljanja rizicima.

III.3.2. Monitoring i izvještavanje

- (1) Banka ima uspostavljen sistem za praćenje i kontrolu svih rizika kojima je izložena. Sistem se sastoji od utvrđivanja limita rizika izloženosti i adekvatnih mehanizama za praćenje i izvještavanje o prekoračenju utvrđenih limita. U tom smislu, analiza i praćenje rizika predstavlja osnovu funkciju u procesu upravljanja rizicima.

III.3.3. Sistem informacione tehnologije

- (1) Banka je uspostavila i održava pouzdan informacioni sistem koji omogućava adekvatno prikupljanje i obradu podataka, čije se osnovne funkcije sastoje u sljedećem:

- a) Mjerenje i praćenje rizika izloženosti na dnevnoj osnovi i u drugim utvrđenim vremenskim intervalima;
  - b) Praćenje prekoračenja limita rizika izloženosti;
  - c) Izvještavanje nadležnih organa odlučivanja i drugih strana uključenih u proces upravljanja rizikom.
- (2) Sistem informacione tehnologije treba da obezbijedi pouzdanu infrastrukturu za identifikaciju, mjerenje i praćenje svih relevantnih rizika u svim segmentima bankarskog poslovanja.

III.3.4. Planovi za vanredne situacije

- (1) Banka je razvila sveobuhvatan sistem planiranja kontinuiteta poslovanja (BCP) usmjeren na identifikaciju ključnih procesa za poslovanje Banke, kao i očuvanje njihovog kontinuiteta u slučaju krizne situacije.
- (2) Planovi za vanredne situacije definišu neophodne resurse i alternativne postupke kako bi se u vrijeme krize očuvao kontinuitet važnih procesa. Ti planovi se moraju unaprijediti i redovno revidirati – barem jednom godišnje. Svi zaposleni koji su uključeni u ovaj proces moraju biti adekvatno obučeni za implementaciju planova za vanredne situacije i njihova znanja i vještine treba redovno testirati.

III.3.5. Testiranje na stres

- (1) Banka redovno vrši testiranje na stres kojim testira osjetljivost na pojedine vrste rizika i sveukupnu osjetljivost Banke. Stres scenario uključuje pretpostavke o ekstremnim promjenama na tržištu i druge faktore koji mogu imati bitan uticaj na poslovanje Banke.
- (2) Obzirom da su kreditni i rizik likvidnosti najvažnije vrste rizika s kojima se Banka suočava, okvir testiranja otpornosti na te rizike treba osmisliti tako da se posebna pažnja usmjeri na analizu sposobnosti Banke da apsorbuje šokove koji proizlaze iz stres scenarija i očuva finansijsko zdravlje.

III.4. Sistem izvještavanja i mjerenja rizika

III.4.1. Kreditni rizik

- (1) Mjerenje i procjena kreditnog rizika se istovremeno vrši na nivou dužnika kao i na nivo cjelokupnog portfolija.
- (2) Na nivou dužnika utvrđuje se potencijalna rizičnost klijenta na osnovu skupa karakteristika rizika. Za građane, te karakteristike obuhvataju socio-demografske i bihevioralne karakteristike, dok se za korporativne klijente i SME klijente kreditna sposobnost i potencijalni kreditni rizik utvrđuju na osnovu skupa parametara finansijskog rizika (koji se odnose na finansijsko stanje klijenta), kao i poslovnog rizika i rizika privredne grane. Značaj pojedine karakteristike rizika za svrhe predviđanja budućeg rizika klijenta se utvrđuje na osnovu analize istorijskih podataka koje Banka posjeduje o svojim klijentima. Sumiranje svih karakteristika rizika ponderisanih vjerovatnoćom njihovog nastanka, daje opštu mjeru rizika za pojedinog dužnika.
- (3) Banka istovremeno vrši i mjerenje kreditnog rizika na nivou cjelokupnog portfolija. Banka kontinuirano vrši procjenu svog kreditnog portfolija u smislu promjena u kvalitetu, sastavu i nivou rezervisanja, i identifikuje uzroke takvih promjena ili mogućeg neispunjenja ciljnih rezultata. Analiza rizika na nivou portfolija, analiza pod-segmenata portfolija, kontinuirano testiranje efikasnosti procesa i primjene limita utvrđenih na osnovu rizika dobijaju sve veći značaj za kreditnu aktivnost Banke. U sve većoj mjeri se rezultati različitih statističkih analiza i modela uključuju u biznis prijedloge, odobrenja i odluke. Pri tome se pristup utvrđivanju cijena zasnovan na riziku konstantno razvija i unapređuje.

- (4) Implementacijom aktivnosti monitoringa se ostvaruje ravnoteža između poslovnih ciljeva i opreznog upravljanja rizikom. Kod monitoringa se uzima u obzir vrsta klijenta, priroda proizvoda (individualni/kolektivni), a monitoring se vrši čak i za ona preuzimanja rizika koja se kvalifikuju kao rizici niskog nivoa (na osnovu iznosa preuzetog rizika, nivoa ili vrste pokrivenosti ili iz bilo kojeg drugog razloga). Aktivnost monitoringa je sastavni dio ukupnog procesa kreditiranja i vrši se od samog početka preuzimanja rizika pa do kraja istog.
- (5) Rukovodstvu se, na mjesečnom i kvartalnom nivou, dostavljaju sveobuhvatni izvještaji o kreditnom riziku sa posebnim osvrtom na koncentraciju rizika, sektorske i regionalne izloženosti i poslove s povećanim rizikom.

III.4.2. Rizik likvidnosti

- (1) Banka mjeri rizik likvidnosti na osnovu projekcija neto gotovinskih tokova, izračunavanjem koeficijenta likvidnosti i korišćenjem izvještaja o gapu likvidnosti na dnevnoj, dekadnoj i kvartalnoj osnovi. Neto gotovinski tokovi se izračunavaju kao razlika između priliva i odliva novca za određeni vremenski period. Prilikom utvrđivanja novčanih priliva i odliva, Banka koristi skup pretpostavki kao što je definisano u odluci CBCG o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama. Koeficijent likvidnosti predstavlja koeficijent između kratkoročne aktive i kratkoročnih obaveza kao što je definisano Odlukom o minimalnim standardima za upravljanje rizikom likvidnosti u bankama.

III.4.3. Tržišni rizik

- (1) Banka mjeri nivo deviznog rizika izračunavanjem neto otvorene pozicije za sve valute pojedinačno, i na kumulativnoj osnovi za cjelokupan devizni portfolio Banke, uzimajući u obzir redovna i ekstremna kretanja valutnih kurseva. Neto otvorena pozicija se izračunava kao razlika između dugih i kratkih deviznih pozicija. Duga devizna pozicija se definiše kao zbir svih deviznih sredstava i pozitivnih deviznih vanbilansnih pozicija, dok kratka devizna pozicija predstavlja zbir svih deviznih obaveza i negativnih vanbilansnih pozicija.
- (2) Rukovodstvo se redovno obavještava o nivou deviznih sredstava kroz izvještaj o deviznom riziku koji sadrži pregled dugih, kratkih i otvorenih pozicija u stranoj valuti zajedno sa limitima izloženosti koje je odredila Centralna Banka Crne Gore i minimalnih zahtijeva kapitala za devizni rizik.

III.4.4. Operativni rizik

- (1) Banka mjeri operativni rizik analizom prikupljenih podataka o gubitku po osnovu operativnog rizika. Banka je uvela sistem za samoprocjenu operativnog rizika (RCSA) kojim se mjeri uticaj operativnog rizika u odnosu na vjerovatnoću njegove pojave, da bi se bolje napravila procijena potencijalnog operativog rizika. Izvještaj o gubicima uslijed operativnog rizika se prezentiraju rukovodstvu na redovnoj osnovi.

III.4.5. Rizik zemlje

- (1) Za mjerenje rizika zemlje Banka je razvila internu metodologiju za rejting zemlje, kao što je navedeno u Proceduri za upravljanje rizikom zemlje. Metodologija dodjeljuje ocjenu od 1 do 7 svakoj izloženosti riziku zemlje na osnovu različitih ocjena rizika zemlje dobijenih od relevantnih međunarodnih izvora. Na osnovu informacija dobijenih iz tih izvora, Banka izračunava rejting zemlje.

III.4.6. Rizik kamatne stope iz bankarske knjige (IRRBB)

- (1) Rizik kamatne stope iz bankarske knjige predstavlja rizik nastajanja gubitka u poslovanju Banke usled promjene kamatne stope na bilansne i vanbilansne stavke koje nisu namijenjene trgovini. Za kvantifikaciju rizika kamatne stope iz bankarske knjige Banka koristi izvještaj o promjenama u cijenama - neusklađenosti dospjeća aktive i obaveza. Uticaj paralelne promjene krive prinosa od +/- 200 baznih poena (šok standardne stope) se procjenjuje na neto prihode od kamate (NII) za period od jedne godine: 1-30 dana, 31-90 dana, 91-180 dana i 181-365 dana.

III.5. Smanjenje rizika

III.5.1. Kreditni rizik

- (1) Kreditni rizik u Banci se kontroliše i umanjuje na nivou portfolija i dužnika tako što se poštuje konzervativan pristup i ograničenja u pogledu kreditnih rizika utvrđena kako bi se ostvarili strateški ciljevi upravljanja rizikom koji su definisani u Strategiji upravljanja rizicima Banke.
- (2) Osim limita izloženosti koje je Centralna banka Crne Gore definisala u svojim zakonskim i podzakonskim aktima, Banka je postavila svoje interne limite kreditnog rizika na nivou portfolija i nivou dužnika. Limiti kreditnog rizika na nivou dužnika su utvrđeni kao sljedeći parametri:
  - a) Limiti koji postoje u preliminarnoj selekciji klijenata u sklopu procesa odobravanja kredita;
  - b) Minimalni kreditni rejting za različite grupe klijenata u procesu odobravanja kredita;
  - c) Minimalni iznos sredstava obezbjeđenja i pravila koja se odnose na vrjednovanje sredstava obezbjeđenja.
- (3) Na nivou portfolija, kreditni rizik se kontroliše i umanjuje sistematično u različitim segmentima portfolija. Različiti limiti, izraženi u nekoliko parametara kreditnog rizika, utvrđeni su za svaki segment portfolija u cilju usaglašavanja sa Strategijom upravljanja rizicima Banke. Sljedeći parametri rizika se koriste za postavljanje adekvatnih limita rizika uzimajući u obzir poželjni trošak rizika (risk cost), stope nekvalitetne aktive i koeficijente pokrivenosti koji su definisani u Strategiji upravljanja rizicima:
  - a) Stopa kašnjenja (90+ dana kašnjenja ili DPD/ukupni portfolio);
  - b) Stopa troška rizika;
  - c) Stopa odobravanja;
  - d) Stopa odbijanja;
  - e) Udio odobrenih izuzetaka;
  - f) Portfolio u riziku;
  - g) Procenat restrukturiranih kredita (CPP);
  - h) Udio kredita sa preostalim dospjećem preko 7 godina.

III.5.2. Rizik likvidnosti

- (1) U cilju kontrole i umanjenja rizika likvidnosti, Banka poštuje striktno limite likvidnosti koji su utvrđeni u relevantnim podzakonskim propisima Centralne banke Crne Gore.

III.5.3. Tržišni rizik

- (1) U cilju kontrole i umanjenja tržišnog rizika u poslovima iz oblasti likvidnosti i komercijalnog bankarstva, Banka poštuje striktno limite devizne pozicije koji su definisani relevantnim podzakonskim propisima Centralne Banke Crne Gore. Stoga, Banka ne učestvuje u predviđanjima u vezi sa deviznim trendovima koji za cilj imaju ostvarivanje profita od tih strategija.

III.5.4. Operativni rizik

- (1) Operativni rizik se kontroliše i umanjuje na nivou svih organizacionih jedinica Banke. Analizom prikupljenih podataka o gubicima po osnovu operativnih rizika preduzimaju se mjere koje imaju za cilj uvođenje efikasnijih i adekvatnijih kontrola. U tom cilju, procesi Banke se prate i unaprjeđuju kako bi se spriječilo ponavljanje gubitaka po osnovu operativnih rizika. Uvođenjem sistema samoprocjene operativnog rizika, Banka je podigla ovaj proces na viši nivo proaktivnom procjenom potencijalnih rizika.

III.5.5. Rizik zemlje

- (1) U cilju efikasne kontrole i umanjenja izloženosti riziku zemlje, Banka je razvila detaljan sistem limita izloženosti riziku zemlje kojim se upravlja na nivou Bankarske grupe (OTP Mađarska). U tom cilju, Banka izračunava maksimalne izloženosti prema određenim zemljama uzimajući u obzir sopstvena sredstva Banke, rejting rizika date zemlje i makroekonomski koeficijent zemlje koji pokazuje nivo ekonomskog razvoja i finansijske stabilnosti.
- (2) Detalji o metodologiji se mogu naći u Politici i proceduri za upravljanje rizikom zemlje.

III.5.6. Rizik kamatne stope iz bančine knjige

- (1) Banka kontroliše i umanjuje rizik kamatne stope iz bančine knjige tako što teži da uskladi sredstva osjetljiva na promjene kamatnih stopa sa obavezama osjetljivim na kamatnu stopu. U cilju minimiziranja rizika kamatne stope, Banka neće namjerno pokušavati da iskoristi određene trendove kamatnih stopa u cilju ostvarivanja profita.

IV. SOPSTVENA SREDSTVA

Sopstvena sredstva Banke, u skladu sa Odlukom o adekvatnosti kapitala ("Službeni list CG", br. 38/11, 55/12 i 82/17) iznose 82.909 hiljada eura na dan 31. decembar 2018. godine.

Struktura sopstvenih sredstava je prikazana u narednoj tabeli.

SOPSTVENA SREDSTVA

Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

R. br.	Opis	Vrijednost
I/A	Osnovni elementi sopstvenih sredstava	
1.	Uplaćeni akcionarski kapital po nominalnoj vrijednosti	136.876
2.	Rezerve koje su formirane na teret dobiti nakon njenog oporezivanja	921
3.	Rezerve za procijenjene gubitke po regulatornom zahtjevu izdvojene u skladu sa odlukom kojom se propisuju minimalni standardi za upravljanjem kreditnim rizikom u bankama	(777)
4.	Iznos kojim se ublažavaju negativni efekti na sopstvena sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9 sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	738
5.	Ukupno (1+2+3+4)	137.758
I/B	Odbitne stavke pri izračunavanju osnovnog kapitala	
1.	Gubitak iz prethodnih godina	(51.142)
2.	Nematerijalna imovina (goodwill, licence, patenti, zaštitni znakovi, koncesije)	(3.563)
3.	Nerealizovani gubitak po osnovu vrijednosnog uskladjivanja finansijske imovine raspoložive za prodaju, po fer vrijednosti	-
4.	Nedostajuće rezerve	-
5.	Ukupno (1+2+3+4)	(54.705)
I/C	Osnovni kapital (osnovni elementi sopstvenih sredstava umanjani za odbitne stavke) (3+4)	83.053
II/A	Dopunski elementi sopstvenih sredstava koji se uključuju u dopunski kapital	
1.	Subordinisani dug	-
2.	Ukupno	-
II/B	Dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva	-
IIIA	Sopstvena sredstva (osnovni kapital + dopunski kapital koji se uključuje u sopstvena sredstva) prije odbitnih stavki odbitnih stavki	83.053
III/B	Odbitne stavke od sopstvenih sredstava	
1.	Direktna ili indirektna ulaganja u drugu banku ili drugu kreditnu ili finansijsku instituciju u iznosu većem od 10% kapitala tih institucija	(143)
III/C	Ukupno odbitne stavke od sopstvenih sredstava	(143)
IV	Osnovni kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	82.981
V	Dopunski kapital umanjen za 50% odbitnih stavki sopstvenih sredstava	(72)
VI	Sopstvena sredstva (IV+V)	82.909

V. POTREBNI KAPITAL I PROCJENA ADEKVATNOSTI KAPITALA

- (1) ICAAP je sveobuhvatan proces procjene adekvatnosti kapitala Banke koji će podržati konzistentnost njene poslovne strategije sa uspostavljenim sistemom upravljanja rizicima. Glavni cilj ICAAP je da unaprijedi odnos između profila rizika Banke, njenog upravljanja rizikom i nivoa kapitala u skladu sa poželjnim profilom rizika. ICAAP predstavlja sastavni dio procesa strateškog upravljanja Bankom.
- (2) S obzirom na veličinu i složenost poslovanja, kao i svoju poslovnu orijentaciju, Banka uglavnom koristi metodologiju definisanu od strane Centralne Banke Crne Gore za utvrđivanje potreba za kapitalom za značajne rizike kojim je Banka izložena. Metodologija koju je definisala Centralne Banke Crne Gore koristi se za procjenu potreba za kapitalom za sljedeće grupe rizika:
  - Kreditni rizik
  - Operativni rizik
  - Tržišni rizik
  - Rizik zemlje
- (3) Pored toga, Banka je napravila svoju sopstvenu metodologiju za procjenu potreba za kapitalom za rizik kamatne stope iz bančine knjige i rizik kreditne koncentracije.
- (4) Izvještaj o procjeni adekvatnosti kapitala Banka priprema mjesečno, na osnovu propisane metodologije Centralne Banke Crne Gore. Rezultat mjesečne procjene adekvatnosti kapitala se uključuje u mjesečno izvještavanje (MIS prezentacija) za Izvršne direktore i Odbor direktora.
- (5) Kvartalna procjena adekvatnosti kapitala se u propisanoj formi šalje Centralnoj Banci Crne Gore u skladu sa propisima. U narednoj tabeli data je struktura potrebnog kapitala i koeficijent solventnosti.

POTREBA ZA KAPITALOM ZA NAVEDENE GRUPE RIZIKA

Na dan 31. decembra 2018. Godine

		u hiljadama EUR
Red. br.	Opis	Vrijednost
I	Sopstvena sredstva Banke	82.909
1.	Osnovni kapital	82.909
2.	Dopunski kapital	(72)
II	Ukupno ponderisana bilansna aktiva	307.039
1.	Ponderisana bilansna aktiva	287.575
2.	Ponderisane vanbilansne stavke	18.726
3.	Iznos kojim se ublažavaju neg.i efekti na sopst. sredstva banke zbog prelaska na vrednovanje stavki aktive primjenom MSFI 9	738
III	Potreban kapital za tržišne rizike	-
IV	Potreban kapital za operativni rizik	5.694
V	Potreban kapital za rizik zemlje	3.615
VI	Potreban kapital za ostale rizike	-
VII	Koeficijent solventnosti kapitala	22.55%

Minimalni nivo koeficijenta solventnosti definisan je Odlukom o adekvatnosti kapitala banaka („Službeni list Crne Gore” br. 38/11,55/12 i 82/17) je 10%.

VI. KREDITNI RIZIK

VI.1. Definicija potraživanja u kašnjenju i nekvalitetne aktive (aktiva klasifikovana u kategoriju „C” ili niže)

- (1) Pri praćenju strukture i kvaliteta kreditnog portfolia i kreditnog rizika koji proizilazi iz kreditnog portfolia, banka je dužna da posebnu pažnju posveti nekvalitetnim kreditima. (“Službeni list Crne Gore”, br. 022/12 od 23.04.2012, 055/12 od 02.11.2012, 057/13 od 16.12.2013, 044/17 of 06.07.2017, 082/17 od 08.12.2017).
- (2) U skladu sa regulativom Centralne banke, nekvalitetnim kreditom smatra se kredit koji je banka primjenom kriterijuma za klasifikaciju aktive klasifikovala u klasifikacionu kategoriju “C”, “D” i “E”:
  1. Klasifikaciona grupa “C” – “substandardna aktiva” – sa podgrupama “C1” i “C2”, u koju su klasifikovane stavke aktive za koje postoji visoka vjerovatnoća ostvarivanja gubitka zbog jasno utvrđenih slabosti koje ugrožavaju njihovu otplatu;
  2. Klasifikaciona grupa “D” – “sumljiva aktiva” u koju se klasifikuju stavke aktive za koje je naplata u cjelosti, imajući u vidu kreditnu sposobnost dužnika, vrijednosti i mogućnost realizacije kolaterala, malo vjerovatna;
  3. Klasifikaciona grupa “E” – “gubitak”, u koju se klasifikuju stavke aktive koje će biti u potpunosti nenaplative, ili će biti naplaćene u neznatnom iznosu.
  4. Banka je razvila sveobuhvatnu strategiju postupanja sa nekvalitetnim kreditima za period od tri godine I utvdila godišnje operativne ciljeve vezane za smanjenje nivoa nekvalitetnih kredita. Glavni cilj kod upravljanja lošim plasmanima je da se poboljša kvalitet portfolija čime se smanjuju troškovi rizika i unapređuje ukupna finansijska pozicija i pozicija likvidnosti banke.

VI.2. Pregled procesa umanjenja vrijednosti i metodologija izdvajanja rezervacija

- (1) U skladu sa MSFI 9, tokom inicijalnog priznavanja, finansijski instrumenti moraju biti testirani na osnovu biznis modela I ugovorenih karakteristika novčanih tokova (SPPI test), na osnovu čega se određuje odgovarajući metod mjerenja vrijednosti tog finansijskog instrumenta, u skladu sa specifikacijom koju predviđa standard. Finansijski instrumenti mogu biti klasifikovani u sledeće kategorije:
  - Instrumenti koji se vode po amortizovanom trošku
  - Instrumenti koji se vode po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat
  - Instrumenti koji se vode po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha
- (2) Na osnovu osnovnog principa MSFI 9, Banka kalkuliše dvanaestomjesečni očekivani kreditni gubitak ili očekivani kreditni gubitak za cijeli životni vijek finansijskog instrumenta u zavisnosti od značaja promjene kreditnog rizika finansijskog instrumenta od njegovog početnog priznavanja. Za ove svrhe, Banka primjenjuje sljedeća tri nivoa obezvrijeđenja:
  - Nivo (stage) 1 – pokriva svu finansijsku aktivu u trenutku inicijalnog priznavanja I instrumente koji nemaju značajno pogoršanje kreditnog kvaliteta od trenutka inicijalnog priznavanja;
  - Nivo (stage) 2 – pokriva finansijske instrumente koji imaju značajno pogoršanje u kreditnom kvalitetu od trenutka inicijalnog priznavanja, ali ne postoji objektivni dokaz obezvrijeđenja po osnovu kreditnih gubitaka;
  - Nivo (stage) 3 – pokriva finansijske instrumente kod kojih postoji objektivni dokaz obezvrijeđenja.

- (3) Na svaki izvještajni datum, Banka vrši procjenu postojanja značajno povećanog kreditnog rizika u odnosu na datum inicijalnog priznavanja. Ukoliko nije došlo do značajnog povećanja kreditnog rizika, Banka će vršiti priznavanje očekivanog kreditnog gubitka u narednih 12 mjeseci. Ukoliko se utvrdi značajno povećanje kreditnog rizika, Banka će izvršiti priznavanje očekivanih kreditnih gubitaka tokom čitavog vijeka trajanja finansijskog sredstva. Da bi izvršila tu procjenu, Banka upoređuje rizik neizvršenja obaveze u pogledu finansijskog sredstvu na datum izvještavanja sa rizikom neizvršenja obaveze u pogledu finansijskom sredstva na datum inicijalnog priznavanja.
- (4) Proces provjere umanjenja vrijednosti se sprovodi istovremeno na individualnom i grupnom nivou u zavisnosti od toga kojem statusu pripada finasijsko sredstvo I da li se smatra pojedinačno važnim.

VI.3. Procjena individualnog umanjenja vrijednosti

- (1) Umanjenje vrijednosti finansijskih sredstava sa statusom problematične aktive, koja se smatraju pojedinačno važnim, procjenjuje se individualno. Utvrđivanje iznosa umanjene vrijednosti podrazumjeva procjenu budućeg gotovinskog toka datog instrumenta, koji mora biti diskontovan korišćenjem efektivne kamatne stope za taj instrument, kako bi se izračunala njegova sadašnja vrijednost. Procjena budućeg gotovinskog toka se mora vršiti kroz dva ili više scenarija. Iznos umanjenja vrijednosti se zatim izračunava kao razlika između knjigovodstvene vrijednosti (ugovoreni neizmireni iznos) kredita na datum pregleda i sadašnje vrijednosti instrumenta.

VI.4. Kolektivna (grupna) procjena umanjenja vrijednosti

- (1) Procjena umanjenja vrijednosti se takođe vrši za sredstva koja nisu ispunila kriterijume za individualnu procjenu, I za njih se vrši kolektivna procjena umanjenja vrijednosti.
- (2) U cilju kolektivne procjene umanjenja vrijednosti, finansijska sredstva treba grupisati na osnovu sličnih karakteristika kreditnog rizika koje pokazuju dužnikovu sposobnost da otplati sve dospjele iznose u skladu sa ugovorenim uslovima.
- (3) Ako se identifikuju finansijska sredstva bez značajno povećanog kreditnog rizika, rezervacije se izdvajaju na osnovu metodologije obračunavanja očekivanog gubitka u periodu od dvanaest mjeseci. Za instrumente kod kojih je identifikovan kreditni gubitak ili značajno povećanje kreditnog rizika priznavaće se očekivani gubici tokom vijeka trajanja sredstva.

VI.5. Prva primjena MSFI 9

- (1) Saglasno MSFI 9 koji je stupio na snagu 1. januara 2018. godine Banka je izmijenila klasifikaciju i mjerenje finansijskih sredstava i obaveza kao i obezvrjeđenje finansijskih sredstava.
- (2) U skladu sa MSFI 9, klasifikacija I vrednovanje finansijskih sredstava zavisi od dva osnovna kriterijuma:
  - Poslovnog modela na osnovu kojeg Banka upravlja finansijskim sredstvom
  - Karakteristike ugovorenih novčanih tokova finansijskog sredstva (tzv.SPPI kriterijum).
- (3) Poslovni model odražava način na koji Banka upravlja svojim finansijskim sredstvima sa ciljem prikupljanja novčanih tokova. Banka je sprovela detaljnu analizu svojih poslovnih modela uzimajući u obzir iskustva iz prošlosti I buduća očekivanja u tom pogledu. Prilikom analize uzete su u obzir I druge objektivne I relevantne informacije kao što su: rizici koji utiču na uspješnost poslovnog modela I kako se tim rizicima upravlja, kako se ocjenjuje uspješnost poslovnog modela, kako se finansijska sredstva u okviru tog modela vrednuju I izvještava rukovodstvu Banke I drugo.

- (4) Na osnovu sprovedene analize poslovnih modela i karakteristika ugovorenih novčanih tokova, Banka je počev od 1. Januara 2018. Godine, sva finansijska sredstva klasifikovala u sledeće kategorije sredstava:
- Finansijska sredstva po amortizovanoj vrijednosti i
  - Finansijska sredstva po fer vrijednosti kroz ostali rezultat
- (5) Postupak identifikacije gapova između postojećih metodologija i zahtjeva MSFI 9 vezano za klasifikaciju i mjerenje, umanjeње vrijednosti je završen tokom poslednjih mjeseci 2017 Godine, a uključivao je razne procese usaglašavanja u oblasti mjerenja značajnog povećanja kreditnog rizika (SICR).

VI.5.1. Klasifikacija i mjerenje

- (1) MSFI 9 je uveo novi pristup klasifikaciji finansijskih sredstava na osnovu karakteristika gotovinskih tokova i poslovnog modela upravljanja konkretnim sredstvom. Banka priznaje finansijske obaveze po amortizovanom trošku osim u onim slučajevima kada standard nalaže drugačije, kada odabere opciju fer vrijednosti i prizna finansijski instrument po fer vrijednosti kroz bilans uspjeha.

VI.5.2. Umanjenje vrijednosti

- (1) MFSI 9 je umjesto prethodnog modela nastalih gubitaka za koji je neophodno blagovremeno priznavanje kreditnih gubitaka uveo model očekivanih gubitaka. Prema ovom standardu, subjekti treba da obračunavaju očekivane kreditne gubitke od momenta prve identifikacije finansijskih instrumenata.
- (2) Za svrhe standarda MFSI 9, implementiran je novi model koji se sastoji od tri faze. Za klasifikaciju finansijskih instrumenata koristi se nova metodologija umanjeња vrijednosti sa ciljem da se utvrdi da li je kreditni rizik značajno povećan od inicijalnog priznavanja i identifikuju kreditna sredstva čija je vrijednost umanjena. Za instrumente kod kojih je identifikovan kreditni gubitak ili značajno povećanje kreditnog rizika priznavaće se očekivani gubici tokom vijeka trajanja sredstva.
- (3) Povećani kreditni gubici se identifikuju po pojedinačnim transakcijama na osnovu unaprijed definisanih uslova. Pored toga, procjena se vrši i na nivou portfolija. Ako se identifikuju sredstva bez značajno povećanog kreditnog rizika, rezervacije se izdvajaju na osnovu metodologije obračunavanja očekivanog gubitka u periodu od dvanaest mjeseci.
- (4) Za kupljena ili izvorno obezvređena finansijska sredstva, ista metodologija obračunavanja očekivanog gubitka tokom vijeka trajanja se proširuje da uključi kumulativne promjene očekivanih kreditnih gubitaka od početnog priznavanja.
- (5) Banka dodatno unapređuje svoje definicije upravljanja rizicima, procese i metodološke analize u skladu sa očekivanjima MFSI 9. Banka je počela da razvija metodologiju - koristeći model bodovanja ponašanja - za identifikaciju značajno povećanog kreditnog rizika i obračunavanje očekivanih kreditnih gubitaka kroz primjenu parametara usklađenosti rizika sa MFSI 9.
- (6) Na osnovu gap analiza i promjena u metodologiji, definisana su glavna načela IT rešenja za implementaciju MSFI 9, i IT implementacija je završena početkom 2018 godine.

VI.6. Prikaz izloženosti po različitim kategorijama

(1) U narednoj tabeli prikazane su izloženosti nakon računovodstvenog prebijanja i bez uzimanja u obzir efekata tehnika ublažavanja kreditnog rizika, kao i prosječan iznos izloženosti tokom perioda izvještavanja.

IZLOŽENOSTI PREMA KATEGORIJAMA Na dan 31. decembra 2018. godine

Vrsta izloženosti	u hiljadama EUR			
	Bruto izloženosti ¹	Ispravka vrijednosti	Neto izloženosti	Prosječna neto izloženost
Kredit i potraživanja od banaka	56.481	-	56.481	4.707
Kredit i potraživanja od klijenata	409.914	16.742	393.172	32.764
- Finansijske institucije	787	229	557	46
- Nevladine organizacije	1.529	28	1.501	125
- Privredna društva	151.455	9.431	142.024	11.835
- Preduzetnici	149	33	116	10
- Fizička lica	179.036	6.046	172.991	14.416
- Kreditne kartice	2.716	268	2.448	204
- Država i državne institucije	74.242	707	73.535	6.128
- Regulatorna agencija	-	-	-	-
- Investicioni fondovi	-	-	-	-
Ukupno	466.395	16.742	449.653	37.471

(2) Banka je posvećena pružanju kompletne bankarske usluge fizičkim licima, preduzetnicima, malim, srednjim i velikim preduzećima. U tom smislu Banka najveći dio svojih operacija sprovodi u centralnom dijelu Crne Gore. Izloženost prema licima van teritorije Crne Gore u najvećoj mjeri se odnosi korespondentne račune preko kojih Banka obavlja plaćanja u inostranstvu.

¹ Bruto izloženost je zbir potraživanja po osnovu kredita, protestiranih garancija, forfetinga, komercijalnog faktoringa i potraživanja po osnovu kamata umanjениh za vremenska razgraničenja naknada.

NETO IZLOŽENOSTI PO GEOGRAFSKIM PODRUČJIMA

Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Vrsta izloženosti	Crna Gora	Evropska unija	Ostale zemlje	Neto izloženosti
Kredit i potraživanja od banaka	-	55.524	957	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata	387.386	239	5.547	393.172
- Finansijske institucije	557	-	-	557
- Nevladine organizacije	1.501	-	-	1.501
- Privredna društva	138.862	134	3.028	142.024
- Preduzetnici	116	-	-	116
- Fizička lica	170.436	78	2.477	172.991
- Kreditne kartice	2.379	27	42	2.448
- Država i državne institucije	73.535	-	-	73.535
- Regulatorne agencije	-	-	-	-
- Investicioni fondovi	-	-	-	-
Ukupno	387.386	55.763	6.504	449.653

NETO IZLOŽENOST PO REGIONIMA I OPŠTINAMA U CRNOJ GORI

Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Region	Opština	Neto izloženost po opštinama	Neto izloženost po regionima
Centar	Cetinje	5.306	294.341
	Danilovgrad	3.497	
	Nikšić	16.931	
	Podgorica	268.607	
Jug	Bar	14.587	71.860
	Budva	10.663	
	Herceg Novi	20.176	
	Kotor	16.110	
	Tivat	6.558	
	Ulcinj	3.766	
Sjever	Berane	5.016	21.185
	Bijelo Polje	5.110	
	Kolasin	1.194	
	Mojkovac	2.146	
	Plav	159	
	Pljevlja	4.105	
	Rožaje	2.688	
	Žabljak	767	
Ukupno		387.386	387.386

IZLOŽENOSTI PREMA VRSTI DJELATNOSTI
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Vrsta izloženosti	Bruto izloženosti ²	Ispravka vrijednosti	Neto izloženosti
Kredit i potraživanja od banaka	56.481	-	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata	409.914	16.742	393.172
- Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	3.000	92	2.908
- Vađenje ruda i kamena	7	-	7
- Prerađivačka industrija	4.852	410	4.442
- Snabdijevanje električnom energijom, gasom, parom i klimatizacija	245	5	240
- Snabdijevanje vodom, upravljanje otpadnim vodama, kontrolisanje procesa uklanjanja otpada i slične aktivnosti	406	8	398
- Građevinarstvo	21.713	553	21.160
- Trgovina na veliko i malo i popravka motornih vozila i motorcikala	65.694	6.667	59.027
- Transport i skladištenje	3.338	247	3.091
- Usluge smještaja i ishrane	46.401	1.031	45.370
- Informisanje i komunikacije	382	31	351
- Finansijska djelatnost i djelatnost osiguranja	1.959	259	1.700
- Poslovanje nekretninama	615	9	606
- Stručne, naučne i tehničke djelatnosti	2.552	116	2.436
- Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	633	12	621
- Državna uprava i odbrana, obavezno socijalno osiguranje	72.107	689	71.418
- Obrazovanje	80	2	78
- Zdravstvena i socijalna zaštita	1.943	428	1.515
- Umjetnost, zabava i rekreacija	330	6	324
- Ostale uslužne djelatnosti	146	2	144
- Fizička lica	177.839	6.045	171.794
- Nerezidenti	5.672	130	5.542
Ukupno	466.395	16.742	449.653

² Bruto izloženost je zbir potraživanja po osnovu kredita, protestiranih garancija, forfetinga, komercijalnog faktoringa i potraživanja po osnovu kamata umanjениh za vremenska razgraničenja naknada.

IZLOŽENOSTI PREMA PREOSTALOM DOSPIJEĆU
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Vrsta bruto izloženosti	do 1 godine	od 1 do 5 godina	Preko 5 godina	Ukupno
Kredit i potraživanja od banaka	56.481	-	-	56.481
Kredit i potraživanja od klijenata	43.891	130.718	235.305	409.914
- Finansijske institucije	489	298	-	787
- Nevladine organizacije	26	1.503	-	1.529
- Privredna društva	34.877	56.555	60.024	151.456
- Preduzetnici	64	85	-	149
- Fizička lica	5.943	59.202	113.890	179.035
- Kreditne kartice	1.756	960	-	2.716
- Država i državne institucije	736	12.115	61.391	74.242
- Regulatorna agencija	-	-	-	-
- Investicioni fondovi	-	-	-	-
Ukupno	100.372	130.718	235.305	446.395

REZERVE ZA NEKVALITETNU AKTIVU
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Opis	Nedospjela bruto izloženost	Dospjela neplaćena bruto izloženost	Ispravka vrijednosti
Izloženosti klasifikovana kao nekvalitetna aktiva	3.328	7.230	7.203

NEKVALITETNA AKTIVA PO GEOGRAFSKIM PODRUČJIMA
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Vrsta izloženosti	Nedospjela bruto izloženost	Dospjela neplaćena bruto izloženost	Ispravka vrijednosti	Neto izloženost	Regulatorne rezerve
Crna Gora	3.300	6.984	7.162	3.198	9.453
- C1	1.505	79	386	1.198	320
- C2	275	38	119	193	129
- D	168	169	298	38	253
- E	1.390	6.737	6.358	1.768	8.751
Ostale zemlje	28	246	41	233	41
- C1	-	-	-	-	-
- C2	5	1	5	1	2
- D	3	4	4	2	5
- E	20	241	32	230	34
Ukupno krediti i plasmani klijentima	3.328	7.230	7.203	3.431	9.494

PROMJENE U REZERVAMA ZA KREDITNA POTRAŽIVANJA
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Opis	Ispravka vrijednosti po osnovu kredita	Ispravka vrijednosti po osnovu izdatih garancija	Ispravka vrijednosti po osnovu potraživanja kamata	Ispravka vrijednosti po osnovu forfetinga	Ukupno
Stanje na dan 1. januar 2018. godine	15.279	6	721	1618	17.624
Ispravke vrijednosti i rezervisanja u toku godine	1.735	1.088	267	-	3.090
Ispravke vrijednosti prodatih plasmana u toku godine	(2.023)	(6)	(122)	-	(2.151)
Otpisi ispravke vrijednosti	(538)	(1.088)	(75)	(120)	(1.821)
Ukupno	14.453	-	791	1.498	16.742

VII. STANDARDIZOVANI PRISTUP ZA PONDERISANJE IZLOŽENOST

- (1) Banka klasifikuje bilansne i vanbilansne izloženosti, osim izloženosti koje se oduzimaju od sopstvenih sredstava i izloženosti za koje se potrebni kapital izračunava primjenom metodologije za izračunavanje potrebnog kapitala za tržišne rizike, u kategorije i ponderiše ponderom rizika definisanim Odlukom o adekvatnosti kapitala. Banka ne koristi rejting eksternih institucija za izračunavanje pondera rizika pojedinih izloženosti.

PONDERISANA BILANSNA AKTIVA
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Opis ponderisane kategorije	Bruto izloženost	Rezervacije za rizik	Neto izloženost	Rizikom ponderisana izloženost
	1	2	3=1-2	4
Ponder rizika 0%	289.620	1.587	288.033	-
Ponder rizika 10%	-	-	-	-
Ponder rizika 20%	56.950	86	56.864	11.373
Ponder rizika 35%	24.759	217	24.542	8.590
Ponder rizika 50%	25.625	175	25.450	12.725
Ponder rizika 75%	142.504	2.369	140.135	105.101
Ponder rizika 100%	181.431	31.693	149.738	149.738
Ponder rizika 150%	35	3	32	48
Ponder rizika 350%	-	-	-	-
Ukupno rizikom ponderisana bilansna aktiva	720.924	36.130	684.794	287.575

PONDERISANA VANBILANSNA AKTIVA
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Opis ponderisane kategorije	Bruto izloženost	Rezervacije za rizik	Neto izloženost	Rizikom ponderisana izloženost
	1	2	3=1-2	4
Ponder rizika 0%	2.374.317	-	2.374.317	-
Ponder rizika 10%	-	-	-	-
Ponder rizika 20%	3.575	-	3.575	143
Ponder rizika 35%	-	-	-	-
Ponder rizika 50%	44.028	716	43.312	10.828
Ponder rizika 75%	-	-	-	-
Ponder rizika 100%	7.928	173	7.755	7.755
Ponder rizika 150%	-	-	-	-
Ponder rizika 350%	-	-	-	-
Ukupno rizikom ponderisana vanbilansna aktiva	2.429.848	889	2.428.959	18.726

POTREBA ZA KAPITALOM PO OSNOVU OSTALIH RIZIKA
 Na dan 31. decembra 2018. godine

u hiljadama EUR

Opis potrebe za kapitalom	Bruto izloženost	Potreba za kapitalom
Potrebni kapital za opšti rizik dužničkih instrumenata (metod dospijeća)	-	-
Potrebni kapital za specifični rizik dužničkih instrumenata	-	-
Potrebni kapital za pozicijski rizik po osnovu pozicija u vlasničkim instrumentima	-	-
Potrebni kapital za rizik zemlje	66.137	3.615
Potrebni kapital za operativni rizik	-	5.694

VIII. OPERATIVNI RIZIK

- (1) Za svrhe izračunavanja minimalnih zahtjeva za kapitalom za operativni rizik, Banka koristi jednostavnu metodologiju defnisanu Odlukom Centralne Banke Crne Gore o adekvatnosti kapitala banaka.

IX. TEKUĆA ULAGANJA U AKCIJE PRAVNIH LICA

- (1) Banka je u skladu sa poslovnim modelom, izvršila reklasifikaciju hartija od vrijednosti koje su u prethodnom periodu evidentirane kao finansijskih sredstava koja se drže za trgovanje (VISA, Elektroprivreda Crne Gore i Lutrija Crne Gore), na hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat. Takođe, Banka je reklasifikovala akcije Centralne Depozitarne Agencije, Podgorica sa investicija u pridružena preduzeća i zajedničke poduhvate po metodi kapitala u klasu hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

HARTIJE OD VRIJEDNOSTI PO FER VRIJEDNOSTI KROZ OSTALI UKUPAN REZULTAT Na dan 31. decembra 2018. Godine

Opis	u hiljadama EUR						
	VISA	Master card	Elektroprivreda AD Podgorica	Lutrija AD Podgorica	Montenegroberza AD, Podgorica	SWIFT	Centralno klirinško depozitarno društvo, AD Pogorica
Stanje na dan 1. januar 2018. godine	3.219	2.071	168	18	100	42	75
Priliv po osnovu prodaje tokom godine	-	-	-	-	-	-	-
Realizovani dobiti / gubici	-	-	-	-	-	-	-
Nerealizovani dobiti / gubici	490	449	32	-	5	4	68
Efekti kursnih razlika	191	60	-	-	-	-	-
Stanje na dan 31. decembra 2018. godine	3.900	2.580	200	18	105	46	143

Analizom investicionih hartija od vrijednosti, Banka je utvrdila vlasništvo nad 15.670 akcija Mastercard-a, klase B. Banka je, u skladu sa poslovnim modelom, ove hartije od vrijednosti klasifikovala na hartije od vrijednosti po fer vrijednosti kroz ostali ukupan rezultat.

Banka je utvrdila fer vrijednost na osnovu broja akcija i tržišne vrijednosti istih.

X. IZLOŽENOST RIZIKU KAMATNE STOPE IZ BANČINE KNJIGE

- (1) Tokom 2018 godine, ročna struktura sredstava I obaveza osjetljivih na promjene kamatne stope bila je takva da bi nagla I značajna promjena kamatnih stopa imala negativan rezultat na neto prihode od kamata u kratkom roku.
- (2) Kvartalna testiranja na rizik nagle promjene kamatne stope od 2% su pokazala kontinuirano povećanje otpornosti Banke na negativan efekat u scenariju rasta kamata.
- (3) Struktura Bančine aktive i pasive osjetljive na promjenu kamatne stope bila je takva da je neto prihod od kamata bio većim dijelom zaštićen od malih do umjerenih promjena kamatnih stopa tokom 2018 godine.

XI. TEHNIKE UBLAŽAVANJA RIZIKA

XI.1. Politike i procedure za prihvatanje i upravljanje kolateralom

- (1) Politike i procedure vezane za upravljanje kolateralom su definisane u Propisu o procjeni kolaterala Banke.
- (2) Upravljanje kolateralom, kao tehnika ublažavanja rizika koju Banka koristi, je definisano sljedećim:
  - prihvatljivom pravnom formom i vrstama kolaterala;
  - kriterijumima koji se koriste prilikom procjene kolaterala po vrsti;
  - pravnom primjenom;
  - tehnikama procjene kolaterala;
  - procjenom adekvatnosti kapitala;
  - procedurama za upravljanje kolateralom u slučaju iznenadne promjene njegove vrijednosti, raspoloživosti ili primjenljivosti;
  - praćenjem vrijednosti kolaterala
- (3) Propis o procjeni kolaterala definiše principe procjene kolaterala u CKB-u, kao i odgovornosti i nadležnosti organa u procesu procjene kolaterala. Propis pokriva sve segmente klijenata.
- (4) Svi isplaćeni krediti treba da se naplate prvenstveno iz poslovanja kompanije (gotovinskog toka), budžeta opštine ili dužnikovih prihoda.
- (5) Sekundarni izvor otplate duga je kolateral.
- (6) U slučaju bilo kakve negativne promjene u dužnikovoj sposobnosti otplate duga, Banka kao faktore ublažavanja rizika prihvata one kolaterale koji su dovoljno likvidni, čija je vrijednost tokom vremena stabilna i koji se mogu realizovati u razumnom vremenskom roku.

XI.2. Opis osnovne vrste kolaterala

- (1) Kolaterali prihvatljivi za Banku su:
  - gotovinski/novčani kolateral;
  - zaloga na pokretnu imovinu;
  - hipoteka na nepokretnosti;
  - drugi materijalni kolateral (polisa osiguranja itd.);
  - mjenica;
  - ovlašćenje za naplatu;
  - garancije, jemstva.

XII. ZAVRŠNE ODREDBE

Javno objavljivanje podataka Banke za 2018 godinu stupa na snagu danom usvajanja od strane Menadžment komiteta.